

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
 Härad: Uppvidinge, m. f. Adress: Furåkra, ^m Kråksmåla.
 Socken: Ålgö, m. f. Berättat av: Susanna ^m Kråksmåla.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1800 i Ålgösocken.

Uppteckningen berör kantar Öman och
 Torpar = Jannes hämd, och Britta.

Vol: 1.

Sidor: 1 - 13.

Skriv endast på denna sida!

1.)
Var nedan upptecknade berättelse ägt rum
visste väl intet mormor, den är blott en av
hennas många sägner. Uffe på en höjd,
mitt i byn, låg sockenkyrkan med sin kl.
stapel. Brevid kyrkan låg sockenstugan,
samt även innehöll skolsal och kantors-
bestad. Och ner i dällden låg "fattigstu-
gan." Tidig på påndagsmorgnarna ring-
des i stapels storklocka första gången till pån-
dagens Gudsstjänst. Folk kommand utefter
vägarna och kyrkan fylldes efter hand av
åhörare. Sen unge läraren och kantorsfenne
livet friskt och ädligt i sökenveckan, by
människorna vara karga och kypta i
kyrkbyn. Prästgården låg $\frac{1}{2}$ från kyrkan
och efter Gudsstjänstens slut var han åter
ensam vår unge nykamling. Så gick
hans tankar till staden, där hans hjärtans

2.)

ACC. N:R. M. 7020: 2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

här bodde. - Iammaren och fisketurerna på
 kyrksjön tog slut med den kulna hästen,
 men han kan blott betala sina studiestu-
 der, så skulle han gifta sig och laga sin flie-
 ka till sig. Han beslöt att till vidare skaf-
 fa sig en hushållerska och tillkännagav
 sin önskan följande påndag genom kun-
 görelse i kyrkan. - Flera anmälte sig. Men
 Britta i Brotorp, på andra sidan kyrk-
 sjön, tog kantzorn med storm. Britta var
 en 19-åra ungdom "Fager under ägaren", som
 det skundam heter. Så kom han till kantzorn-
 hemmet, där han likt en underbar feypa-
 lade i kammar och kök. Öman fann sig
 väl i Brittans sällskap, och båda voro
 nöjda med tillvaran. Den, mörka, kalla
 vintren gick fortare än den tänkt sig.
 Våren kom och med den de ljusa förföriska,

3.)

ACC. NR. M. 7020:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

majkvällarna, som locka pojkar och flickor till drömsaftnar i Liderna. Priden av fästmän i stån bleknade alltmer för kanton Öman; inset för han tänkte lämna henne, men Britta; ja hon var hans hjärtas drömming. Den fattiga flickan kände sig överlycklig. "Kantonsfru, tänk vad man skulle avundas fotpar = Gannes Britta". En rugande längtan och ätra bemäktigade sig mer och mer vår unge lärare. "Nej, överträda moralens bud, det fick icke ske." Öman kämpade tappert. Men Britta var en blomma som ja; "Hon tog av prukten och åt och gav desslikes Öman därav, och han åt, då öppnades bägges deras ögon; de hade fallit i Lidernas grav; och härjades av ängrens kalla nattfroar.

Men fram på eftermiddagen började kaffet i "fattigsösa" tilläsa så förunderligt på Britta; den gamla kärningen gladdes & blängde hänfått & vass. Britta liksom började frysa ihop inwärts. - Men fadrens stränga, ogillande öganskast på henne minades hon; sen hade för kort tid sin var hemma tillsammans med Öman. Torpargarnen var ej lätt att lura; & folk visste allmänt att hon var spjöv i "Förutna Ronster". Från den där blev då klart för Britta att hon intet längre kunde dölja sitt tillstånd. - Ett gammalt folksåtttryck lyder så, "Set, sann gämmes i små karnur spjöv i hq." Britta bar ett barn under sitt hjärta. Den tid, sanna följde, blev för henne tung och full av sorger och bekymmer. Till som

5.)
skulle väl Britta vända sig om intet till sin
älskare. Öman fröstade henne, så gott han
kunde, men det låg ej den värma och
gläd i orden, som förr; hans smekning-
ar voro intet så kärliga och de klingande
löftena om trohet icke blevo. Öman bar
en arm i sin barm, han vana gott säga.
Hans oavvisliga plikt hadde varit att
fortast, möjligt, lagat så att han fått
som maka, trycka sin Britta till sitt
bröst. efter tanklöst kärlekskutter, kom
allvaret i de ungas liv. Vad Britta givit i
svurna nätter, fick han nu vattna
med sina tårar. Medan hennes kropp
blev tung bleknade färgen i hennes kind-
er, blanshan, den vackra, leende, Britta,
var ej för Öman mera än en urkramad
citron på avskrädshägen. Gnam Öman

6.)

ACC. N^o. M. 7020:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

böjde åter bilden av fästmän i staden
att vära sig starkare. — En dag när Brit-
ta grät och påminde sin älskare om
äktenskapslöftena svarade han varst; "Glöm
inte att du blott är min pigga en fattig
Lorparflicka!" — Så vandrade Britta
med sin smälek och sorg hem till "Bra-
Lorpet" på andra sidan Myrskjän. snart
kom hennes skuld; och i den höfliga
Lorpstugan föddes Ömans barn; ett par
tvillingbröder. — Tung och svår hade vint-
ren varit, hårda ord och förbannelser fick
han uppbära. och när på i stället för 1.
barn, som väntade, det blev två, då kräv-
des dubbel omsorg. if det längsta hoppa-
des Britta att få återvända till kantors-
hemmet, kanske skulle Öman ångra sin
handling. se små pojkarne värte och arva-

de sig väg, och moderskärleken steg, som
en varm våg till den förskjutnas bröst, men
då kom Dräpplaget. På det rådets att ö-
man rest till stån för att förena sig
med sin flicka och hemföra henne, som
sin maka. Allt föll samman inam
Britta. Kärleken till den "breförgätmu ni-
dingen" slocknade helt hos henne; ensam, en-
sam, ensam med skam och vanära för
alltid stod Britta. Från den stunden be-
slöt hon inam sig att "Gå över de mörka
vatten tillsammans med sina små, de vat-
ten varifrån ingen vänder åter." —
På en natt stormen förde "kyrksjöns"
brustna is mot stranden. Alla sava
lung i det lilla hemmet. Hastigt gick Brit-
ta fram till vaggan och lyfte de små
spökarva till sitt bröst. Nu skulle vatten

8.)
Han eller de små vara någon i vägen.
Gamm beuren av vingas ilade Britta ner
mot sjäsranden, ett barns kvidan
hördet troligen i natten, kanske och en
litev knubbig barnahand sökte sig väg
till modersbrösten, men han märkte ej
detta. Fram mot vattuet "Sen befriande
säden." — Ett plaskaude ljud och däden
slöt sitt byte i sina kläftar. — Ovs! Men
Torpars-janne hade vaknat, som en
blisk var den gamle på fötterna. Ove!
Britta och barnen saknades. Vaggan och
sängen kamma. Gubben for iväg, som
en besatt till sjän, kasta de sig utan be-
räknande i det iskalla vattuet. Någ-
ra kraftiga simtag och han fick tag i
Britta, men de små gassarna ferna
han ej. (Alltså, Britta var barnamörderska)

9)
Egen reflex: När ungdomar i nutid läsa denna och dylika sägner, så kanske som skanningslöst dämna den arna modern, men bekänt dess förinnan, vad skydd hade en bedragen flicka i gammal tid mot i nutid. Nu drabbar Lagen om tungt den samvetlösa, som under äktenskapslöften plöcker av ungdomen hennes kvinnliga dygd och sedan försöker smita. Men den äreförgätne insett lägga barnoppfostran, så väntar han om "arbetsinrättningen", så framt han ej vill sava sin försäcke genom att bjuda sin flicka lagligt äktenskap. Men i gammal tid hetta det, "Ho få haat, som ha her, ha hade insett behövt & häva rejte för honom." eller om det var en rik hanson och en fattig flicka, "8 du får kasta te Hora ett par hundra, sen

10.)

ACC. N:R. M. 7020:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

får ha reda nej bäst ha giffar." Dessna utklä-
kanden blott för so är redan. — Britta
var barnamörderska, han hade kastat sig
i sjön jämte sina gossar, det var fast och
vänt. Se små vora i graven, och Torpar-Jar-
ne hadde räddat sin dotter med fara
för sitt eget liv. — Försjilt och sköflat
var hennes liv, nu skulle Britta få utstå
förakt och nesa, "Lagen lägger intet fing-
rarna emellan", den slår hårt. Barnamör-
derska! — En dag kom "Fångakärran" för
att hemta henne till fängelset. Sam en
prestmittad fördes den arma flickan
genom Bym, endast hennes fader följde her-
ne från Bratorpet genom byn. Hennes
nära kyrkan mötte dem en annan
skjuts. I den satt kantor Öman och hans
unga hustru, som nu kom till sitt nya

11.)

ACC. N:R. M. 7020 111.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hem. Kloackarprun frågade, "Vem åker i den där skjuttan? Något förlägen svarar kusken, "En barnamörderska." "Hon, arma kvinna" sade kloackarprun. "Vad, Britta," säger Öman och skakade, som en försä. Plek vänder han sig bort, det var en i sanning dyrbert måte. Så varna Torpar = Jänne vem, som åkte i skjuttan. Öganken ljunga varst på den gubbe, som med knutna händer stod och såg efter Kantorns skjutt. Torpar = Jänne merkat lade himlens förbannelser och avgrundens alla kval över Öman. Så stod han där tills båd åkdonen försvunnit. — "Men jag Torparjanne skall hämnas!" — Tiden gick men lyckan tycktes intet vilja slå rakt i Kantorskemmet. Sen några frun hörde viskas ett och annat, hur sorgfällig än Ö-

12.)
man sökte dölja sina förhållanden till den
förskjutna Britta. Rantorn, förr så glad, gick
där dyper och sluken, kanske av frukt-
tan för Torpar-Jannes hämnd. Obs! Men
vad kände. En pånådagsförmid-
dag när Öman spelade till gudstjänst-
ten i kyrkan, kände han plågsamt
en stickande smärta i händerna.
Serat lek över tangenterna upphör,
musikern lyftnar och dör bort. Hän-
derna ligger överkrumma på klavia-
turen. O, himmel!" Fingrarnas leder äro
styva och börjar svälla. Rantorn blir
förskräckt. Han gör allt för att följa ritua-
len till slut, men förgäves. Musikern
blir blott släpiga, trubna, ömyanssa-
de kausvall. Obs! Men när Öman väl kom-
mit ut ur kyrkan, så var värken, som

13.)

ACC. N:R. M. 7020:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

borpläst. Men närsta söndag när han skulle spela, så satte värken åt händerna lika svårt. Knappast hade man hunnit sjunga första versen av psalmen förrän årgeln kypnar. Hörarna förnimma kantzorns ruckar och ser hur han anstränger sig för att kunna spela, men förgäves. Oho! Men det besynnerliga var, att när han ensam spelade i räkneveckan i kyrkan, ja då blevo inbet händerna styva. Så kunde han spela, som förs och pansvullet slog ut i blom under tempelvalvet. Lika fruktlöst blev resultatet söndag efter söndag. Öman kunde inbet längre sköta sin kantossbefattning. Alla minnes Ömans mellanhavande med Britta i Brofarpet. Yngret tvivel, "Forspar-Yanne" hadde hämmats